

Amalia Zatari

Ukrainakriget: Ryssar anger kollegor och främlingar

BBC:s Amalia Zatari ger en hårresande redogörelse för hur angiverikulturen utvecklats i Ryssland sedan krigets början.

Tatiana Tjervenko, Aleksandra Archipova och Jaroslav Levjtjenko angavs alla av andra ryssar, med olika konsekvenser

Angiveri eller rapportering om grannar, kollegor och även främlingar till myndigheterna var vanligt under den ryska sovjettiden. Nu när regeringen slår ner på dem som kritiserar kriget mot Ukraina, anger folk varandra än en gång, av personligt agg eller politiska ideal.

”Jag lärde mig att tjalla av min farfar som också var en tjallare”, säger en kvinna vid namn Anna Korobkova. Hon uppger att hon bor in stor rysk stad men vill inte säga vilken.

Men hon hävdar att hennes farfar var en anonym informatör till den sovjetiska hemliga polisen under stalintiden, när angiveri var en del av vardagslivet, och hon följer i hans fotspår. Nu anmäler hon alla som hon tror är kritiska mot kriget i Ukraina.

Öppen serietjallare

Korobkova påstår sig ha skrivit 1397 angivelser sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Hon säger att folk har bötfällts, avskedats eller klassificerats som utländska agenter tack vare hennes angivelser.

”Jag tycker inte synd om dem”, förklarar hon. ”Jag gläder mig om de straffas på grund av mina angivelser.”

Ny censurlagar introducerades kort tid efter den ryska invasionen av Ukraina i februari 2022. Sedan dess har Korobkova ägnat större delen av sin lediga tid på nätet och anmäler ofta folk för att ha ”förtalat den ryska armén” – ett brott som medför böter på upp till 50.000 rubel (6.000 SEK) eller upp till fem års fängelse om man begått brottet fler än två gånger.

Korobkova är mycket försiktig när det gäller att tala med mig och vill bara kommunicera via email. Hon vill inte visa sitt ansikte och vägrar att ge bevis för sin identitet. Hon säger att det är därför att hon ofta får dödshot och oroar sig för att hennes information ska hackas eller stjälas.

Hon verkar ha två motiv för att ange sina landsmän. Först och främst säger hon till mig att hon tror att det hjälper Ryssland att besegra Ukraina, och för det andra tror hon att det kommer att hjälpa henne att skydda sin egen ekonomiska situation. Hon bor ensam och arbetar deltid som lärare inom humaniora och är mycket beroende av sina besparingar. Men Korobkova är orolig för att Ryssland i slutändan ska få betala krigsskadestånd om konflikten slutar till Ukrainas fördel, och det skulle kunna påverka finanserna för hela landet och alla som bor där.

”Alla som motsätter sig den militära specialoperationen hotar mitt eget välbefinnande”, förklarar hon och förutspår att en seger för Ukraina skulle innebära en förlust för henne. ”Jag skulle kunna förlora alla mina besparingar och bli tvungen att ta ett heltidsjobb.”

Efter att de nya censurlagarna började gälla har mer än 8.000 åtal väckts mot folk för att ha förtalat armén, enligt den oberoende gruppen för mänskliga rättigheter OVD-Info.

Måltavlorna

Korobkova rapporterar oftast folk som uttalar sig i media, särskilt de som framträder på internationella plattformar som exempelvis BBC. En av Korobkovas måltavlor är antropologen Aleksandra Archipova. Som antropolog har Aleksandra Archipova forskat kring angiveriets återkomst i Ryssland.

”Hon har rapporterat om mig sju gånger”, säger Archipova. Att skriva angivelser är hennes sätt att interagera med myndigheterna. Hon ser det som sitt kall.”

”Hon har hittat sin niche. Hennes angivelser tystar experter mycket effektivt”, tillägger Archipova som nu befinner sig i exil och tror att Korobkovas agerande har bidragit till att hon själv klassificerades som utländsk agent av ryska staten i maj.

”Vänner till mig som hon angivit vägrar nu att göra några som helst kommentarer till media. Så man kan säga att hon varit framgångsrik. Uppdraget slutfört.”

En annan måltavla har varit en lärare i Moskva vid namn Tatiana Tjervenko. När Ryssland införde lektioner i patriotism i september 2022, bestämde sig Tjervenko för att i stället lära ut matematik, berättade hon för TV Rain, Rysslands sista oberoende kanal, som stängdes ner av regeringen och nu är baserad i Nederländerna.

Detta resulterade i att Korobkova som såg TV-intervjun började skicka anklagelser mot Tjervenko, klaga hos hennes arbetsgivare, utbildningsdepartementet i Moskva och Rysslands barnombudsman. Tjervenko avskedades till slut i december 2022.

Korobkova visar ingen ånger över sina handlingar, utan är stolt över att ha upprättat en databas över dem som hon rapporterat om, inklusive konsekvenserna.

Hon uppger att efter hennes anklagelser har sex personer blivit sparkade från sina jobb och 15 andra har drabbats av administrativa åtgärder och böter.

Fastän Korobkova vidhåller att hon riktar in sig på folk som hon anser vara fiender till staten, har andra personer sagt till BBC att angivelser också används för att sätta dit personliga ovänner.

Fängslad och längtar efter frihet

Fiskaren Jaroslav Levtsjenko är från Kamtjatkahalvön i östligaste Ryssland, känt inte bara för sitt vulkaniska landskap och fantastiska djurliv utan också för sin stora militära närvaro. Många i denna region är för Putin, inklusive Levtsjenkos kollegor. I februari 2023 ankrade Levtsjenkos skepp i hamnen i Kamtjatka efter en månads lång fisketur. Han säger att han erbjöds en alkoholhaltig drink av en arbetskamrat, men tackade nej. Han tror att den andre

mannen sedan tidigare ogillade honom, och de råkade i gräl. Levtjenko förklarar att han blev slagen i huvudet med en flaska och senare vaknade upp på sjukhus.

Levtjenko berättar att när han blev utskriven gick han till polisen för att göra en anmälan, men blev förskräckt när han fick höra att det var han som blivit anmäld – inte för överfallet utan för att han var emot kriget. Han säger att polisen förklarade att det inte fanns tillräckligt med bevis för att anklaga kollegan för brott.

Sedan blev Levtjenko arresterad den 13 juli. Enligt rättsdokumentation som BBC tagit del av anklagas han för att rättfärdiga terrorism, anklagelser som han förnekar, och han sitter nu i fängelse i väntan på rättegång.

Det enda sätt på vilket han kan berätta sin historia för BBC är via brev som han vidarebefordrar med hjälp av sin advokat. ”Utredarna påstår att jag använt fysiskt våld mot andra sjömän... och uttryckt avsikter att delta i fiendliga attacker mot Ryska federationen, skriver Levtjenko.

Levtjenkos vänner berättar för mig att de tror att anklagelsen mot honom syftar till att avleda polisens uppmärksamhet från attacken mot honom och från det faktum att man konsumerade alkohol ombord, vilket är förbjudet.

”Jag vill bara komma hem”, säger Levtjenko. Himlen är knappt skönjbar från min cell, genom flera rader av galler, och det är outhärdligt”, skriver han i ett brev till en vän som BBC fått ta del av.

Ändlösa anklagelser

Den ryska polisen har bekräftat att de drunknat i angivelser sedan kriget började. Tjänstemän har anonymt berättat för BBC att de tillbringar massor av tid till att utreda och gå igenom ”ändlösa anklagelser om förtal av armén”.

”Folk letar alltid efter ursäkter för att ange någon i samband med den ’speciella militär-operationen’”, berättade en nyligen pensionerad polis för BBC, och tillade: ”När något verkligt dyker upp finns det ingen som har tid att undersöka det. Alla är ute för att förhöra någon mormor som såg en gardin som såg ut som en ukrainsk flagga.”

Med president Putins upprepade uppmaningar att ”straffa förrädare” och utan något som tyder på att ett slut på kriget i Ukraina närmar sig, visar serietjallare som Korobkova inga tecken på att ha för avsikt att sluta rapportera på sina landsmän.

”Jag ska fortsätta att skriva anklagelser”, skriver hon i ett email till BBC och tillägger: ”Jag har mycket att göra.”

<https://www.bbc.com/news/world-europe-67427422>

[Översättning: Jan Czajkowski]

Lästips

[Rysk statsvetare: ”Det mest idiotiska kriget i landets historia”](#)

Boris Kagarlitskij: [En seger för Putin vore det värsta som kan drabba Ryssland](#) och [En vädjan till mina progressiva vänner i väst](#)

[Svensk vänsterpress om arresteringen av Boris Kagarlitskij i juli 2023](#)
[Boris Kagarlitskij i historiens ljus \(artikelsamling\)](#)